

גינה ויער

Volume 1, Issue 35

ינואר 2011 January

תוכן עניינים - 35

- 1 שלום רב
- 1 ביקור ביער קרן הכרמל
- 2 אורן ירושלים בישראל
- 2 להבין עם ילדים כיצד מתחדש אורן ירושלים
לאחר שריפה

תצפית מיער קרן הכרמל

ביקור ביער קרן הכרמל- הכרמל הוא סדרה של פסגות, רכס הרים, וממש כמו לקרנף גם לו יש קרן. קרן הכרמל כך מכונה הפסגה השלישית בגובהה ברכס, והיא מתנשאת לגובה של 474 מטרים. היער הגדל על מורדותיה נראה מרחוק ככתם אורנים דהוי ומאובק, מקרוב מתברר שזוהי פנינה נסתרת. ביער שבילי הליכה נעימים, נקודות תצפיות מרהיבות ובעיקר פריחות מדהימות בעונה. יער קרן הכרמל לא נשרף בשריפה הגדולה והוא ירוק ומזמין מתמיד. בתקופה זו מסתיימת פריחת הנרקיסים ומתחילים לצוץ מרבדים של רקפות.

ממחלף אליקים שעל כביש 70 פונים בכביש 672 לכיוון דלית אל כרמל. מספר מטרים לפני תחנת הדלק פונים ימינה. במקום מוצב שלט המכוון אל יער קרן כרמל. נוסעים מזרחה בדרך לא סלולה כ- 800 מטר, חולפים על פני שדרת ברושים ובהתפצלות הראשונה פונים ימינה. מספר מטרים אחרי מסעף הדרכים מחנים את המכונית ברחבת

שלום רב,

השרפה בכרמל שפרצה בתאריך 2 בדצמבר 2010, הפכה תוך שעות ספורות לשרפה הגדולה ביותר בתולדות ישראל. במהלך השרפה עלו באש כ-5 מיליון עצים בשטח המשתרע על כ-35,000 דונם – 31,000 דונם של חורש טבעי וכ-4,000 דונם של יער נטוע. האירוע החריג הוא הזדמנות לשפוץ אור על הגידול במספר השרפות בארץ ובעולם ולהביט על המציאות האקלימית המשתנה ועל מערכת הגומלין המתקיימת בינה לבין שרפות יער.

התמונה המצטיירת בישראל ובעולם היא של עלייה גם בתדירות השרפות ובגודלם של השטחים הנשרפים. בוועידת אמנת האקלים של האו"ם (שנערכה בקנאון שבמקסיקו, בימים שבהם השתוללה השרפה בכרמל) דווח כי מספר השרפות בעולם שפרצו בשנים 2001-2010 היה כפול מזה שבעשור שלפניו. כתוצאה משינויי אקלים ניתן לצפות לעלייה בשכיחות אירועים קיצוניים (כגון בצורת סתוית) התורמים לעוצמת שרפות ולתדירותן.

בעקבות השריפה הגדולה נסייר ביער קרן הכרמל שניצל, נזים את השמועות המופרכות על עץ האורן ונבדוק עם ילדים כיצד מתחדש אורן ירושלים לאחר שריפה.

שלכם,

ענת

אתר אינטרנט: www.madmony.co.il
דואר אלקטרוני: Anat@Madmony.co.il

continued on page 2

בהם יתחדשו אלונים ואלות ויש אתרים בהם יתפתח אורן ירושלים (תלוי במסלע ובגורמים נוספים). אין לראות בחידוש טבעי של אורנים וכן בנטיעתם אסון. נהפוך הוא. זהו עץ נפלא שצימוחו מהיר, עלות נטיעתו נמוכה והוא מצליח לגדול היטב בתנאים קשים. בניגוד לאלון ואלה שצורתם שיחית האורן נותן צל רחב. יתרון גדול עד למאוד לאזורי נופש במדינה מוכת שמש

לקריאה נוספת על השריפה כרמל, מאמר מצוין שהתפרסם בגלובס מאת פרופ' יוסי ריוב:

<http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000607392>

תחת עצי האורן גדלים שפע של צמחים, צולם ביער אשתאול

להבין עם ילדים כיצד מתחדש אורן ירושלים לאחר שריפה – אורנים, להוציא אורן קנרי, מתחדשים מזרעים בלבד. מינים רבים של אורן שומרים על הזרעים באצטרובלים שנשארים סגורים במשך שנים רבות. האצטרובלים נפתחים בחום והזרעים מתפזרים. זהו מנגנון ההפצה של האורן לאחר שריפה. שנה לאחר מכן ניתן לראות במקום מרבדי נבטים של אורן ירושלים.

הניסוי פשוט מאין כמותו כמובן יש צורך בהשגחת מבוגר. מקימים מדורה וזורקים לאש אצטרובלים סגורים ופתוחים למחצה של אורן ירושלים. לאחר שהבעירה מסתיימת ניתן לבדוק מה קרה לאצטרובלים.

אצטרובל סגור של אורן ירושלים

כורכר, שבשוליה גדלים עצי ברוש. מרחבה זו מתחיל שביל הרקפות המסומן אדום. זהו מסלול הליכה מעגלי, קצר ורומנטי עם סלסלת פיקניק, בקבוק יין וספר שירים הוא יהיה פשוט מושלם.

מערת קבורה ביער קרן הכרמל

אורן ירושלים בישראל – אורן ירושלים הוא העץ המושמץ ביותר בישראל. נאמר עליו שהוא נטע זר במקומותינו, שהוא מונע התפתחות צמחיה תחתיו בשל החמצת הקרקע, שהוא דליק ובגללו פרצה השריפה בכרמל ועוד כהנה וכהנה. אקולוגים רבים טוענים שיש להחליף את יערות האורן בחורשים של אלון ואלה.

להלן מספר עובדות על האורן:

- תחילת הנטיעות של אורן ירושלים בארץ הייתה בשנות ה-1920 ביער חולדה וביער בן שמן. הכוונה הראשונה של פרנסי היישוב הייתה לייער את הארץ בעצי זית. עצי הזית ומיני עצים אחרים לא שרדו את התנאים הקשים (יובש וקרקע דלה). מי שהתבלט באחוזי הצלחה גבוהים היה אורן ירושלים וכך אט אט הפך לעץ הניטע ביותר בארץ.
- אורן ירושלים גדל בר בישראל. אותרו כ-6 אוכלוסיות טבעיות בכללן האוכלוסייה במסרק והאוכלוסייה בכרמל. אוכלוסיות אלו נבדלות מבחינה גנטית מאוכלוסיות נטועות. אוכלוסיית הכרמל שכנה סמוך למלון יערות הכרמל ונשרפה כמעט כליל.
- אמנם אורן ירושלים דליק יותר מאלה ואלון, אולם אש חזקה אינה מבחינה בין דליק יותר לדליק פחות. מרבית השטח הנשרף 34 אלף דונם היה של חורש (אלונים ואלות), ואילו מיעוטו אורן ירושלים 6,000 דונם בלבד.
- הטענה כי אין התחדשות צומח תחת האורנים אינה נכונה (מה שמכונה מדבריות האורן). צילם של האורנים מאפשר למינים רבים אחרים ביניהם אלונים ואלות להתפתח תחתם. ביער אשתאול וכן ביערות אחרים נראית התופעה בברור.
- לא ניתן להלחם בטבע. התחדשות טבעית באזור שנשרף היא הפתרון הנכון לשיקום הכרמל. יש אתרים

